

از سری کتاب‌های گروه مؤلفین اندیشمند

فارسی و هدیه‌های آسمان پایه ششم

تیزهوشان اندیشمند

قابل استفاده داوطلبان پایه ششم ورود به مراکز
استعدادهای درخشان و دیگرمدارس نمونه کشور

شامل : درس‌نامه، ۸۵۰ سؤال چهارگزینه‌ای فارسی
و ۱۲۰ سؤال چهارگزینه‌ای هدیه‌های آسمان
و ۲۰ آزمون جامع خودارزیابی
به همراه پاسخ تشریحی

ناشر: تندیس نقره‌ای اندیشمند

با نظارت علمی آموزشگاه اندیشمند

پدر و مادر گرامی،

دانش آموز گرانقدر!

در تدوین مطالب کتاب پیش رو از سه کتاب درسی چهارم و پنجم و ششم ابتدایی الگوبرداری شده و تا جایی که ممکن بوده است، کوشش ما بر این بوده که از مفاهیم و مطالب کلاس و کتاب‌های آموزش و پرورش، چندان فاصله گرفته نشود. (هرچند گاهی به دلیل ضرورت پیش آمده برخی از نکته‌ها و مطالب کمی از مباحث کتاب‌های درسی فاصله دارد.) زیرا در آزمون‌های ورودی مدارس خاص در چند سال اخیر نیازی به گسترش مطالب موردسؤال به سال‌های بالاتر چندان وجود نداشته است.

باید یادآور شویم که در توضیح مفاهیم از خلاصه ترین روش‌ها و جمله‌ها بهره گرفته شده است تا اصل نکته و مطلب بیان شود و جا افتادن مطلب، در بخش تست‌ها در ضمن کسب مهارت تست‌زنی صورت پذیرد.

دانش آموز گرامی، پیشنهاد می‌شود ابتدا درس‌نامه‌ی هر درس مطالعه گردد و پس از آن تست‌های همان فصل را جهت تثبیت آموخته‌ها پاسخ دهید. جهت کسب مهارت بیشتر و آماده‌سازی برای آزمون‌های مدارس برتر، ۲۰ آزمون در انتهای کتاب (بخش ۳) قرار داده شده است که پاسخ‌نامه کلیدی آن‌ها نیز در انتهای کتاب موجود است.

خوشحال خواهیم شد اگر با یادآوری و راهنمایی‌های خود ما را در کیفیت بخشیدن به محتوای کتاب و رفع اشکال‌های آن یاری فرمایید. قبلاً از محبت شما مهربانان سپاسگزاریم.

با تشکر

مقدسی - میلانی

مدرسین، دانش آموزان و اولیای گرامی شما می‌توانید هرگونه سؤال، اشکال و

نقد خود را در مورد این کتاب، جهت پاسخگویی مؤلفین به شماره

۰۹۳۸۳۴۴۳۵۱۴ تلگرام نمایید.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان مطلب

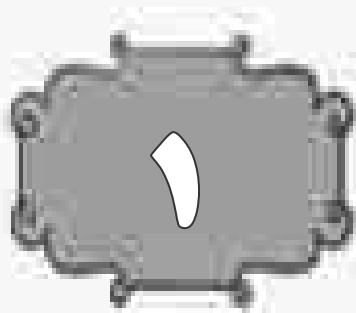
۷ بخش ۱: فارسی	
۸ فصل ۱: آرایه‌های ادبی	
۲۴ فصل ۲: روابط واژگان (هم‌خانواده، مترادف، متضاد)	
۴۱ فصل ۳: دستور زبان فارسی	
۸۸ فصل ۴: املاي فارسی	
۹۵ فصل ۵: آشنایی با قالب‌های شعری	
۱۰۷ فصل ۶: تاریخ ادبیات	
۱۲۱ فصل ۷: معانی و مفاهیم عبارت‌ها	
۱۳۴ فصل ۸: تست جامع	
۱۵۵ بخش ۲: هدیه‌های آسمان	
۱۶۹ بخش ۳: فوذا(زیای)	
۱۷۰ آزمون ۱:	
۱۷۲ آزمون ۲:	
۱۷۴ آزمون ۳:	
۱۷۶ آزمون ۴:	
۱۷۸ آزمون ۵:	
۱۸۰ آزمون ۶:	
۱۸۲ آزمون ۷:	
۱۸۴ آزمون ۸:	
۱۸۶ آزمون ۹:	
۱۸۸ آزمون ۱۰:	
۱۹۰ آزمون ۱۱:	
۱۹۳ آزمون ۱۲:	
۱۹۶ آزمون ۱۳:	
۱۹۹ آزمون ۱۴:	

۲۰۲	آزمون ۱۵:
۲۰۵	آزمون ۱۶:
۲۰۸	آزمون ۱۷:
۲۱۱	آزمون ۱۸:
۲۱۴	آزمون ۱۹:
۲۱۷	آزمون ۲۰:
۲۲۱	بخش ۴ : پاسخنامه‌ی تستی و تشریحی
۲۲۲	پاسخنامه‌ی تستی فارسی
۲۲۷	پاسخنامه‌ی تستی هدیه‌های آسمان
۲۲۸	پاسخنامه‌ی آزمون‌های خودارزیابی
۲۳۰	پاسخنامه‌ی تشریحی

بخش یک:

زبان و ادبیات فارسی

فصل اول:

آرایه‌های ادبی

نویسندگان و سخنرانان برای تاثیر بیشتر و بهتر سخن و نوشته‌ی خود از عوامل و عناصری استفاده می‌کنند که شنونده یا خواننده‌ی سخن و نوشته را مایل به پیگیری مطلب می‌کنند این عوامل و عناصر را آرایه‌ی ادبی و یا عناصر زیباساز سخن می‌نامند که برخی از آن‌ها عبارتند از:

الف) مراعات نظیر (تناسب)

قرار گرفتن کلمه‌هایی که از نظر معنایی و یا دلیلی منطقی ارتباطی با هم دارند در یک نوشته یا سخن «مراعات نظیر یا تناسب» نامیده می‌شود.

تخم گنجشک از جهان برداشتی

مثال: گربه‌ی مسکین اگر پر داشتی

تناسب ← پر - تخم - گنجشک

مثال: صیادی ضعیف را ماهی قوی بدام اندر افتاد. طاقت حفظ آن نداشت.

تناسب ← صیاد - ماهی - دام

نکته: به دلیل ارتباط زنجیروار این کلمه‌ها این آرایه را «زنجیره‌ی معنایی» و تجمع چند زنجیره‌ی معنایی را «شبه‌ی معنایی» نیز نامیده‌اند.

ب) تضاد (طباق)

وجود کلمه‌هایی که از نظر معنایی مخالف هم هستند در یک عبارت را «تضاد» می‌نامند.

مثال: نیک باشی و بدت گوید خلق به که بد باشی و نیکت بینند

تضاد ← نیک ≠ بد

مثال: یکی را از مشایخ شام پرسیدند از حقیقت تصوف. گفت: پیش ازین طایفه‌ای در جهان بودند به صورت پریشان و به معنی جمع، اکنون جماعتی هستند به صورت جمع و به معنی پریشان.

تضاد ← جمع ≠ پریشان

نکته: گاهی دو کلمه‌ای که با هم به دلیلی «متناسب» هستند به دلیل دیگری متضاد هم هستند.

مثال: سیاه = سپید ← تناسب دارند. هر دو «رنگ» هستند.

سیاه ≠ سپید ← دو عملکرد مخالف دارند.

ج) تلمیح

اشاره به آیه یا حدیث یا داستانی قرآنی و یا تاریخی در یک نوشته «تلمیح» نامیده می‌شود.

مثال : به نام خدایی که جان آفرید سخن گفتن اندر زبان آفرید
تلمیح به آیات قرآن دارد: خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ...

مثال : ای دمت عیسی، دم از دوری مزین من غلام آنکه دوراندیش نیست
تلمیح: اشاره به نفس حیات بخش حضرت عیسی دارد.

د) مبالغه

هرگاه نویسنده یا گوینده‌ای در نوشته یا سخن خود اتّفاقی غیرممکن را ممکن نشان بدهد و یا به عبارتی بزرگ نمایی خارج از منطقی انجام بدهد می‌گوییم مبالغه کرده است.

مثال : گهی بوسه بر سر زدش گه به روی ز خون زیر سَمَش همی راند جوی
ز بس کاو همی گریه بر نعل کرد همه ریگ و خاک زمین لعل کرد
مبالغه ← زیادی اشک و تبدیل شدن آن به جوی
مبالغه ← همه‌ی زمین از خون دل (اشک) تهمینه مادر سهراب به رنگ سرخ درآمد.
مثال : بیا تا عاشقی از سر بگیریم جهان خاک را در زر بگیریم
مبالغه ← خاک جهان را به زر و طلا آراسته کنیم.

ه) کنایه

وقتی عبارتی با معنایی غیرمستقیم یا دور از ذهن خود در نوشته‌ای به کار برود می‌گوییم کنایه دارد.

مثال : با سیه دل چه سود گفتن وعظ؟ نرود میخ آهنی در سنگ
مفهوم کنایی ← شخص بد گمان پذیرای نصیحت و راهنمایی نیست.
مثال : یکی از صاحب‌دلان زورآزمایی را دید بهم برآمده و کف بر دماغ^۱ انداخته...
مفهوم کنایی ← به شدت عصبانی شده

و) تشبیه

مانند هم قرار دادن دو شخص یا هر موجودی را تشبیه می‌نامند.

نکته آن شخص یا شیئی را که به شخص یا شیء دیگری مانند می‌کنیم، «طرف اول» یا «مشبّه» می‌نامیم.
نکته آن شخص یا چیزی که «طرف اول» یا «مشبّه» به آن مانند شده‌است، «طرف دوم» یا «مشبّه به» می‌نامیم.
نکته صفت یا ویژگی مشترک بین دو چیز که دلیل شباهت شده است «وجه شبه» می‌نامیم.

^۱ دماغ = مغز

به حرف‌هایی که ایجاد رابطه‌ی شباهت بین دو طرف «اول» و «دوم» می‌کنند، «حرف تشبیه» می‌گویند که برخی از پرکاربردترین آن‌ها عبارتند از: مثل، مانند، چون، همچون، همانند، ...

مثال : یکی کاخ آراسته چون بهشت همه سیم و زر اندر افکنده خشت

مثال : دهانی به خنده چون گل باز کرد چو بلبل به صوتی خوش آغاز کرد

همانطور که از مثال‌های بالا مشخص است هر تشبیه دارای چهار قسمت (رکن) است به شرح زیر:

در مثال اول	در مثال دوم
۱- طرف اول (مشبه):	دهان
۲- طرف دوم (مشبه به):	گل
۳- دلیل شباهت (وجه شبه):	شکوفا شدن
۴- حرف تشبیه (ادات تشبیه):	چون

وجود دو رکن اصلی (مشبه و مشبه به) در تمام تشبیه‌ها ضروری است.

دلیل شباهت گاهی نوشته می‌شود و گاهی نوشته نمی‌شود و به عهده‌ی خواننده یا شنونده است که صفت مشترک و مناسبی میان دو رکن اصلی پیدا کند.

مثال : زیر پایت گر بدانی حال مور همچو حال تست زیر پای پیل

(ز) تمثیل (ضرب المثل)

گاهی برای انتقال یک مفهوم به خصوص برای مردم عادی نویسنده یا گوینده مثالی تکراری و عامه فهم می‌آورد که در این صورت می‌گویند او از آرایه‌ی تمثیل استفاده کرده است.

مثال ۱ : از مکافات عمل غافل مشو گندم از گندم بروید جو ز جو

توضیح: برای توضیح دادن درباره‌ی عاقبت هر کاری که به آن کار بستگی دارد.

مثال ۲ : تو نیکی می‌کن و در دجله انداز که ایزد در بیابانت دهد باز

توضیح: اگر می‌خواهیم خوبی ببینیم باید به دیگران خوبی کنیم.

(ط) تشخیص (جان بفتنی به اشیاء- آدم نمای)

همان طور که از نام این آرایه مشخص است نویسنده یا گوینده جایی که بخواهد غیرمستقیم مفهومی را تعریف یا نکوهش کند به جای انسان یا انسان‌ها از اشیاء یا جانوران یا ویژگی‌های انسانی استفاده می‌کند.

که مرا با تو تمنّایی هست

مثال : بلبل آهسته به گل گفت شبی

«پروین اعتصامی»

گر ترا نیز چنین رأیی هست

من به پیوند تو یک رأی شدم

گاهی در این شیوهی بیان به خصوص در شعر دو موجود با یکدیگر به گفت‌وگو می‌پردازند که این گفت‌وگو «مناظره» نامیده می‌شود.

ب) سجع

در ادبیات فارسی از گذشته‌ی دور در «نثر» وقتی می‌خواستند نوشته و یا سخن دارای وزن بنویسند یا بگویند از سجع استفاده می‌کردند، یعنی از کلمه‌هایی که شبیه قافیه‌ی شعر هم‌وزن می‌باشند بهره می‌گرفتند.

مثال : «خداوندا، داغ تو دارم و بدان شادم، اما از «بود» خویش در فریادم. الهی شناخت تو ما را امان و لطف تو ما را عیان. الهی ضعیفان را پناهی مؤمنان را گواهی. چه بُود که افزایی و نکاهی!؟»

دارم / شادم / به فریادم

امان / عیان

پناهی / گواهی

افزایی / نکاهی

نکته امروزه نیز از «نثر مسجع» استفاده می‌شود و دو تن از مشهورترین نویسندگان تاریخ ادبیات فارسی ما که از سجع بهره گرفته‌اند عبارتند از:

- ۱) خواجه عبدا... انصاری (به نظر می‌رسد اولین نفری باشد که از سجع بهره برده‌است).
- ۲) سعدی (در گلستان به شکل بسیار واضح و گسترده از نثر مسجع بهره برده‌است).

۷- در بیت زیر کدام آرایه وجود ندارد؟

- دست در دامن مولا زد، در
 که علی بگذر و از ما مگذر
 (۱) جان بخشی به اشیا (۲) تضاد (۳) کنایه (۴) مبالغه

۸- با توجه به متن زیر کدام گزینه صحیح است؟

- «زیرا که مرا دو گوش داده اند و یک زبان، یعنی دو چندان که می‌گویی، می‌شنو.»
 (۱) در متن صنعت مبالغه وجود دارد.
 (۲) در متن صنعت تشبیه وجود دارد.
 (۳) در متن صنعت مراعات نظیر (تناسب) وجود دارد.
 (۴) در متن صنعت جان‌بخشی وجود دارد.

۹- در کدام گزینه «تشبیه» مشاهده می‌شود؟

- (۱) جهانی بدین خوبی آراستی
 (۲) برگ درختان سبز در نظر هوشیار
 (۳) به گیتی، به از راستی، پیشه نیست
 (۴) دهقان چو تنور خود ازین هیمه برافروخت
 برون ز آن که یاریگری خواستی
 هر ورقش دفتری است، معرفت کردگار
 ز کژی بتر، هیچ اندیشه نیست
 بگریست سپیدار و چنین گفت دگر بار

۱۰- «گل، یکی دو پیرهن بیشتر ز غنچه پاره کرده است.» کنایه از چیست؟

- (۱) عمر بیشتر و سنّ بیشتر
 (۲) سختی های بیشتر
 (۳) عقل بیشتر (تجربه‌ی بیشتر)
 (۴) گلبرگ های بیشتر

۱۱- آرایه‌های ادبی تعیین شده در کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) ای صبا گر بگذری بر ساحل رود ارس
 (۲) در خاک طلب، بذر دعا کاشته ام
 (۳) جز دانش و حکمت نبود میوه‌ی انسان
 (۴) ز ورزش میاسای و کوشنده باش
 بوسه زن بر خاک آن وادی و مشکین کن نفس
 باران اجابت تو را می‌طلبم
 که بنیاد گیتی به کوشندگی است
 (آرایه جان بخشی)
 (تناسب)
 (تشبیه)
 (مبالغه)

۱۲- در بیت زیر کدام رکن تشبیه دیده نمی‌شود؟

- بینداخت چون باد، خمّ کمند
 سر جادو آورد ناگه به بند
 (۱) مشبه (طرف اول)
 (۲) وجه شبه (دلیل شباهت)
 (۳) حرف تشبیه (ادات تشبیه)
 (۴) مشبه‌به (طرف دوم)

۱۳- با توجه به بیت زیر کدام گزینه نادرست است؟

- «آسان گذرد گر شب و روز و مه و مه و سالت
 روز عمل و مزد، بُود کار تو دشوار»
 (۱) کلمه‌های شب و روز و مه و مه و سالت تناسب دارند.
 (۲) در بیت کنایه‌ای از تنبلی و زحمت نکشیدن در زندگی وجود دارد.
 (۳) دو کلمه‌ی آسان و دشوار متضاد هستند.
 (۴) در بیت فوق شب و روز به کار دشوار تشبیه شده است.

۱۴- در کدام گزینه «مبالغه» وجود ندارد؟

- (۱) زمین بنده و چرخ یار منست
 (۲) دل شیر نر دارد و زور پیل
 (۳) ز بهر نیایش سر و تن بشست
 (۴) خروشید و جوشید و برکند خاک
 سر تاجداران شکار منست
 دو دستش به کردار دریای نیل
 یکی پاک جای پرستش بجست
 ز سَمّش زمین شد، همه چاک چاک

۱۵- در بیت زیر وجه شبه (دلیل شباهت) کدام گزینه است؟

چون دم عیسی در کالبدم جان آرد

هر نسیمی که به من بوی خراسان آرد

- (۱) بوی خراسان مانند دم عیسی است.
- (۲) بوی خوش نسیم که از خراسان می آید
- (۳) بوی شهر خراسان
- (۴) نسیم خراسان مانند دم عیسی که به کالبد انسان مرده جان می بخشد زندگی بخش است.

۱۶- در کدام جمله «کنایه» به کار نرفته است؟

- (۱) من همیشه خوب می خوابم.
- (۲) او از انجام کار شانه خالی کرد.
- (۳) آدم گستاخ پا تو کفش همه می کند.
- (۴) شخص زرنگ دم به تله نمی دهد.

۱۷- «کارد به استخوان رسیدن» کنایه از چیست؟

- (۱) مجروح گردیدن
- (۲) در مشکلی گرفتار شدن
- (۳) عصبانی شدن به دلیل فشار بیش از حد
- (۴) به سختی مریض شدن

۱۸- در مورد بیت زیر کدام گزینه صحیح تر است؟

تندر دیوانه، غرآن مشت می زد ابرها را»

«برق چون شمشیر برآن پاره می کرد ابرها را

- (۱) برق به شمشیر تشبیه شده است.
- (۲) صدای برق به مشت تشبیه شده است.
- (۳) در مصرع دوم ادات تشبیه ذکر نشده است.
- (۴) هر سه گزینه صحیح هستند.

۱۹- کدام یک از شاعران زیر در شعرهای خود از صنعت مناظره بیش تر استفاده کرده است؟

- (۱) فردوسی
- (۲) پروین اعتصامی
- (۳) سعدی
- (۴) حافظ

۲۰- در کدام گزینه، تشخیص (آدم نمایی) وجود ندارد؟

- (۱) باد گویی بر تن درختان تازیانه می زد.
- (۲) غنچه با دل گرفته، گفت: زندگی لب ز خنده بستن است.
- (۳) گر از عهد خریدت یاد آمدی که بیچاره بودی در آغوش من
- (۴) جاودان زی، ای زبان دانش و فرزانیگی تا به گیتی، نور بخشد آفتاب خاوری

۲۱- کنایه تنها در گزینه ی مشاهده نمی شود.

- (۱) نمایند ناکنده جایی ز باغ
 - (۲) به گاو آهن و بیل کنندند زود
 - (۳) نابرده رنج گنج میسر نمی شود
 - (۴) گریه دل را آبیاری می کند
- بگیرید از آن گنج هر جا سراغ
هم این جا، هم آن جا و هر جا که بود
مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
خنده یعنی این که دل ها زنده است

۲۲- در کدام گزینه هم کلمه‌های مخالف (متضاد) و هم (جان‌بخشی به اشیا) دیده می‌شود؟

- (۱) دست در دامن مولا زد، در
 (۲) شبروان مست ولای تو علی
 (۳) نکردی در این روز، بر من جفا
 (۴) به سختی دهد مرد آزاده تن
 که علی بگذر و از ما مگذر
 جان عالم به فدای تو علی
 که تو شیرمردی و من پیرزن
 که ورزندگی، مایه‌ی زندگی است

۲۳- درباره‌ی بیت‌های زیر کدام گزینه ناصحیح است؟

خندید براو شعله، که از دست که نالی
 آن شاخ که سر برکشد و میوه نیارد

- (۱) در بیت اول آرایه‌ی جان‌بخشی وجود دارد.
 (۲) در بیت اول دو کلمه‌ی متضاد وجود دارد.
 (۳) در بیت دوم آرایه‌ی تناسب وجود دارد.
 (۴) در بیت‌ها آرایه‌ی مبالغه دیده می‌شود.

۲۴- در کدام گزینه، شاعر از «جان‌بخشی» بهره نگرفته است؟

- (۱) گفتش تبر آهسته که جرم تو همین بس
 (۲) بی تو در کلبه‌ی گدایی خویش
 (۳) گل به خنده گفت: زندگی شکفتن است.
 (۴) شب شنفته است مناجات علی
 کاین موسم حاصل بود و نیست تو را بار
 دلبری برگزیده‌ام که مپرس
 جوشش چشمه‌ی عشق ازلی

۲۵- در شعر زیر کدام آرایه‌ی ادبی به کار رفته است؟

از این بچه در آشکار و نهان
 بخندند بر من مِهانِ جهان

- (۱) تشبیه
 (۲) جان‌بخشیدن به اشیا
 (۳) تضاد
 (۴) مبالغه

۲۶- «زیر پایم علف سبز شد» کنایه از چیست؟

- (۱) به سختی راه رفتن
 (۲) خسته شدن
 (۳) سردرد گرفتن
 (۴) خیلی منتظر بودن

۲۷- در بیت زیر شاعر در چه چیزی مبالغه کرده است؟

سپهدار چون پیش لشکر کشید
 یکی ژرف دریای بی بن بدید

- (۱) در قدرتمندی افراد لشکرش
 (۲) در قدرت و عظمت خود سپهدار
 (۳) در زیاد بودن تعداد افراد لشکرش
 (۴) در بلندی دریای مقابل روی لشکرش

۲۸- در بیت زیر چه آرایه‌ای به کار رفته است؟

گشاده است بر ما، در راستی
 چه کوبیم خیره، در کاستی

- (۱) کنایه
 (۲) مبالغه
 (۳) جان‌بخشی
 (۴) ضرب‌المثل

۲۹- تنها درباره‌ی یکی از گزینه‌ها «آرایه‌های ادبی» صحیح بیان نشده است و آن گزینه‌ی می‌باشد.

- (۱) به گیتی، به از راستی، پیشه نیست
 (۲) خرد را تو روشن بصر کرده‌ای
 (۳) آوخ که شدم هیزم و آتشگر گیتی
 (۴) ای به هنر، سرمه‌ی چشم جهان
 ز کژی بتر، هیچ اندیشه نیست
 چراغ هدایت تو بر کرده‌ای
 اندام مرا سوخت چنین ز آتش ادبار
 خاک هنرخیز من ای اصفهان
 (تضاد)
 (جان‌بخشی به اشیا)
 (تناسب)
 (مبالغه)

۳۰- کدام گزینه آرایه‌ی ادبی مشخص شده را دارد؟

- (۱) تنم را فرش کردم تا بتازد / دلم را نذر کردم تا بیاید
 (۲) مگر خردی فراموش کردی که درستی می‌کنی؟
 (۳) ناشناسی که به تاریکی شب / می برد شام یتیمان عرب
 (۴) شبروان مست ولای تو علی / جان عالم به فدای تو علی
- (کنایه)
 (تشبیه)
 (مبالغه)
 (تضاد)

۳۱- کدام بیت «تشبیه» را در بر نمی‌گیرد؟

- (۱) کلماتی چو دُرّ آویزه‌ی گوش / مسجد کوفه هنوزش مدهوش
 (۲) جبریل و ملائک مقرب / ذکر تو کند در آسمان‌ها
 (۳) بزد تیغ و بنداخت از بر سرش / فروریخت چون رود خون از برش
 (۴) همچو من ای دوست، سراپی بساز / جایگه توش و نوایی بساز

۳۲- کدام بیت «جان بخشی» ندارد؟

- (۱) گل دو سه روزی است تو را میهمان / می بردش فتنه‌ی باد خزان
 (۲) مور بدو گفت بدین‌سان جواب: / غافلی، ای عاشق بی صبر و تاب
 (۳) سحر بلبل حکایت با صبا کرد / که عشق روی گل با ما چه‌ها کرد
 (۴) کوچه پر از عابر است / بر لب آن‌ها سلام

۳۳- در بیت زیر چه آرایه‌ای موجود است؟

فارسی را پاس می‌داریم، زیرا گفته‌اند: «قدر زر، زرگر شناسد، قدر گوهر گوهری»

- (۱) تلمیح (۲) تشبیه (۳) مبالغه (۴) تمثیل

۳۴- در کدام بیت آرایه‌ی تلمیح وجود دارد؟

- (۱) خداوندا به فریاد دلم رس / کس بی کس تویی، من مانده بی کس
 (۲) یکی کوه بُد نامش البرز کوه / به خورشید نزدیک و دور از گروه
 (۳) خوشا آنان که الله یارشان بی / به حمد و قل هو الله کارشان بی
 (۴) پیش پای او به رسم پیشواز / ابر با رنگین‌کمان، پل می‌زند

۳۵- با توجه به آرایه‌ی مطرح شده در مقابل هر بیت، کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) چه گویم که این بچه‌ی دیو کیست / پلنگ دو رنگ است یا خود پری است
 (۲) گر از عهد خردیت یاد آمدی / که بی‌چاره بودی در آغوش من
 (۳) وگر صد باب حکمت پیش نادان / بخوانی، آیدش بازیچه در گوش
 (۴) مگوی انده خویش با دشمنان / که لاجول گویند شادی‌کنان
- (تضاد)
 (تشبیه)
 (کنایه)
 (تلمیح)

۳۶- تضاد در کدام گزینه مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) روز نشاط است، گه کار نیست / وقت غم و توشه‌ی انبار نیست
 (۲) خندید برو شعله، که از دست که نالی / ناچیزی تو، کرد بدین‌گونه تو را خوار
 (۳) نکردی در این روز بر من جفا / که تو شیرمردی و من پیرزن
 (۴) چه خوش گفت زالی به فرزند خویش / چو دیدش پلنگ‌افکن و پیل تن

۳۷- کدام یک از بیت‌های زیر «تلمیح» ندارد؟

(۱) خداوند بخشنده‌ی دستگیر	کریم خطابخش پوزش‌پذیر
(۲) عشق‌بازی که هم‌آغوش خطر	خفت در جایگه پیغمبر
(۳) نگویند از سر بازچه حرفی	کزان پندی نگیرد صاحب هوش
(۴) خوشا آنان که الله یارشان بی	به حمد و قل هو الله کارشان بی

۳۸- کدام گزینه «تلمیحی» از مفاهیم قرآنی با خود دارد؟

(۱) الهی بر همه چیز بینایی	(۲) باز به گردون رسید ناله‌ی هر مرغزار
(۳) مشورت نکردن در کارها ضعیف‌رأیی باشد.	(۴) قرآن به تواضع و مهربانی با پدر و مادر تأکید می‌کند.

۳۹- در بیت زیر کدام آرایه وجود ندارد؟

(۱) تضاد	(۲) تلمیح	(۳) تشبیه	(۴) تناسب
« آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت		روز عمل و مزد، بود کار تو دشوار »	

۴۰- در کدام گزینه‌ی زیر «جان‌بخشی به اشیا» وجود ندارد؟

(۱) تو به ژاله امر کردی	که به برگ گل نشیند
(۲) بدان جای، سیمرغ را لانه بود	که آن خانه از خلق بیگانه بود.
(۳) ز نادان بنالد دل سنگ و کوه	ازیرا ندارد بر کس شکوه
(۴) تو به گوش ابر خواندی	که از آسمان ببارد

۴۱- بیت زیر چه آرایه‌ای را دربر می‌گیرد؟

(۱) تضاد	(۲) مبالغه	(۳) انسان‌نمایی (تشخیص)	(۴) سجع
« به تنها یکی کینه ور لشکرم		به رخس دل‌اور زمین بسپرم »	

۴۲- کدام بیت تشبیه ندارد؟

(۱) پی افکندم از نظم کاخی بلند	که از باد و باران نیابد گزند
(۲) علم بال است مرغ جانن را	بر سپهر او برد روانت را
(۳) از تیغ کوه تال لب دریا کشیده‌اند	فرشی کیش ^۱ از بنفشه و سبزه است تار و پود
(۴) چو خود را به چشم حقارت بدید	صدف در کنارش به جان آفرید

۴۳- با توجه به بیت‌های زیر، آرایه‌ای که مشاهده نمی‌شود، کدام است؟

(۱) تشبیه	(۲) تشخیص	(۳) تناسب	(۴) مبالغه
« بنواخت ز خشم بر فلک مشت		چون گشت زمین ز جور گردون	
« آن مشت تویی تو ای دماوند »		سرد و سیاه و خموش و آوند ^۲	

۱. کیش: که آن را
۲. آوند: ساکت و بی‌رو

۴۴- شما در ابیات زیر کدام یک را مشاهده نمی‌کنید؟

کای پسر، این پیشه پس از من تورا ست
کار بد و نیک چو کوه و صداسـت

برزگری پند به فرزند داد
هرچه کنی کشت همان بدروی

(۱) تضاد (طباق) (۲) کنایه (۳) تشخیص (۴) تشبیه

۴۵- در کدام مصراع «جان بخشی به اشیا» دیده نمی‌شود؟

(۲) تو در آن زمان که نامی ز جهان نبود، بودی
(۴) به خزان اجازه دادی که گل از چمن بچیند

(۱) تو به آفتاب گفתי به زمین قدم گذارد
(۳) به گیاه تشنه گفתי که از آب آن بنوشد

۴۶- در کدام گزینه «کنایه» به کار نرفته است؟

(۲) شال و کلاه می‌کنند و به ایران می‌آیند.
(۴) باید سر در گوش خودم می‌گذاشتم.

(۱) در ورزشگاه، جای سوزن انداختن نبود.
(۳) دستت را از جیب بیرون بیاور.

۴۷- آرایه‌ی بیان شده در کدام گزینه صحیح نیست؟

(آدم‌نمایی)
(مراعات نظیر)
(مبالغه)
(تشبیه)

که علی بگذر و از ما مگذر
که بی‌برگ ماند ز سرمای سخت
قدر میوه در آستینش نهد
آزاد زیست کرده و آزاد می‌روند.

(۱) دست در دامن مولا زد در
(۲) به فصل خزان در نبینی درخت
(۳) قضا خلعتی نامدارش دهد
(۴) این زندگی حلال کسانی که همچو سرو

۴۸- «کنایه» در کدام گزینه نیست؟

(۲) گر بر سر نفس خود امیری مردی
(۴) پهلوان دور از همه روی تخته سنگی نشست.

(۱) وقت تنگ بود
(۳) خود را برای خاک شدن آماده کرده بود.

۴۹- «عناصر زیبایی سخن» در مورد کدام گزینه صحیح نیست؟

(تمثیل)
(طباق)
(انسان‌نمایی)
(مبالغه)

مگسانند گرد شیرینی
چو خشم آورم پیش چشمم یکی است
چون مه و خورشید جوان مرد باش
حلقه‌ی در شد از او دامن گیر

(۱) این دغل دوستان که می‌بینی
(۲) بد اندیش بسیار و گر اندکی است
(۳) آهو نیامد، دل‌نگران شدند و به زاغ گفتند بر هوا پرواز گیرد.
(۴) گفت گوگرد پارسی خواهم بردن به چین که شنیدم عظیم قیمتی دارد.

۵۰- کدام بیت آرایه‌ی ادبی مشخص شده را ندارد؟

(آدم‌نمایی)
(تناسب)
(طباق)
(تلمیح)

سخن تا توانی به آزر مگوی
رو به کشتیبان نمود آن خودپرست
چون مه و خورشید جوان مرد باش
حلقه‌ی در شد از او دامن گیر

(۱) درشتی ز کس نشنود نرم‌گوی
(۲) آن یکی نحوی به کشتی درنشت
(۳) گرم شواز مهر و ز کین سرد باش
(۴) آن دم صبح قیامت تأثیر

۵۱- کدام یک از عناصر زیبایی سخن در بیت زیر به کار رفته است؟

که ایران مهد دانش‌هاست نپسندند ویرانش

بمان آباد و فرخ‌روز و شیرین‌کام و روشن‌دل

(۴) تضاد (طباق)

(۳) مبالغه

(۲) تمثیل

(۱) تلمیح

۵۲- شعر یا نوشته‌ای که عناصر تخیل در آن به کار رفته باشد، خیال‌انگیز و دارای زیبایی ادبی است. آرایه‌های ادبی تعیین شده

در کدام گزینه نادرست است؟

(۱) ای دیو سپید پای در بند	ای گنبد گیتی، ای دماوند	(شخصیت‌بخشی و تشبیه)
(۲) گرم شو از مهر و ز کین سرد باش	چون مه و خورشید، جوانمرد باش	(تشبیه و تضاد)
(۳) در نومیدی بسی امید است	پایان شب سیه سپید است	(تضاد و ضرب‌المثل)
(۴) این تناول که کشید از غم هجران بلبل	تا سراپرده‌ی گل نعره‌زنان خواهد شد	(تضاد و شخصیت‌بخشی)

۵۳- بیتنی که «جان‌بخشی» ندارد، کدام است؟

(۱) دریاقلی! رکاب بز، یا علی بگو	چشم‌انتظار همت تو، دین و میهن است
(۲) گل به خنده گفت: زندگی، شکفتن است.	بوسه زن بر خاک آن وادی و مُشکین کن نفس
(۳) ای صبا گر بگذری بر ساحلِ رودِ ارس	شیراز را دوباره به یاد من آورد
(۴) هر باغبان که گل به سوی برزن آورد	

۵۴- در دو بیت زیر کدام صنعت ادبی (آرایه) به چشم نمی‌خورد؟

ای نام تو رویدیده به گلدان لبم	در مرحمت تو غوطه‌ور، روز و شبم
در خاک طلب، بذر دعا کاشته‌ام	باران اجابت تو را می‌طلبم
(۱) کنایه	(۲) تضاد (طباق)
(۳) تشبیه	(۴) تمثیل (ضرب‌المثل)

۵۵- «تشبیه» تنها در گزینه‌ی وجود دارد.

(۱) ز دانش در بی‌نیازی بجوی	وگر چند سختیت آید به روی
(۲) به دانش گرای و بدو شو بلند	چو خواهی که از بد نیایی گزند
(۳) به از نیکی اندر جهان کار نیست	دو صد گفته چون نیم کردار نیست
(۴) چو خواهی که نامت بُود جاودان	مکن نام نیک بزرگان نهان

۵۶- کدام گزینه آرایه‌ی ادبی تضاد ندارد؟

(۱) تا چه خورم صیف و چه پوشم شتا	(۲) آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت
(۳) همیشه بر و بومش آباد باد	(۴) همه آفریدست بالا و پست

۵۷- در کدام گزینه عنصر ادبی تشخیص به کار نرفته است؟

(۱) برگ درختان سبز در نظر هوشیار	(۲) شب ز اسرار علی آگاه است
(۳) تو به آفتاب گفتی	(۴) از جور تیر، زار بنالید سپیدار

۵۸- با توجه به جمله‌های: «فتاد از پای، کرد از عجز فریاد»، «بینداخت چون باد خم کمند»، «زبان سرخ، سر سبز می‌دهد بر

باد» ترتیب عناصر ادبی در کدام گزینه درست است؟

(۱) مبالغه، کنایه، ضرب‌المثل	(۲) کنایه، ضرب‌المثل، مبالغه
(۳) کنایه، مبالغه، ضرب‌المثل	(۴) ضرب‌المثل، مبالغه، کنایه
۵۹- در بیت «روشن و گرم و زندگی پرواز	آسمان مثل یک تبسم شد» آرایه‌ی نوشته شده است.
(۱) تشخیص	(۲) تشبیه
(۳) تشبیه	(۴) تلمیح

۶۰- در هر آرایه‌ی تشخیص، به طور حتم از مفهوم آرایه‌ی استفاده شده است.

(۱) تمثیل	(۲) مبالغه	(۳) تناسب	(۴) تشبیه